

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

KOMISIJA

KOMISIJOS NUOMONĖ

kaip nustatyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (Darbo laiko direktyva) 17 straipsnio 5 dalyje

Pereinamojo laikotarpio priemonių, taikomų Jungtinėje Karalystėje mokomąją praktiką atliekančių gydytojų darbo laikui, galiojimo pratęsimas

(2009/C 245/01)

1. Įžanga

Ši nuomonė pateikiama pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (toliau – Darbo laiko direktyva) ⁽¹⁾ 17 straipsnio 5 dalį. Ji susijusi su pagal šį straipsnį pateiktu Jungtinės Karalystės pranešimu, kuriame informuota apie pageidavimą iki 2011 m. liepos 31 d. toliau taikyti pereinamojo laikotarpio priemones, susijusias su mokomąją praktiką atliekančių gydytojų darbo laiko ribomis.

1993 m. pirmosios Darbo laiko direktyvos nuostatos nebuvo taikomos mokomąją praktiką atliekantiems gydytojams. Tai buvo pakeista 2000 m. priėmus iš dalies keičiančią direktyvą, todėl dabar mokomąją praktiką atliekantiems gydytojams konsoliduotosios Darbo laiko direktyvos nuostatos taikomos kaip ir kitiems darbuotojams ⁽²⁾. Įprastinėmis sąlygomis pagal direktyvos 6 straipsnį vidutinis darbo laikas yra ne ilgesnis kaip 48 valandos per savaitę ⁽³⁾, įskaitant visus viršvalandžius. Tačiau pagal Darbo laiko direktyvos 17 straipsnio 5 dalį pereinamojo laikotarpio priemonės leidžiama taikyti šioms mokomąją praktiką atliekančių gydytojų savaitinio darbo laiko riboms.

Atitinkamos 17 straipsnio 5 dalies pastraipos:

„... Taikant 6 straipsnį (vidutinis darbo laikas yra ne ilgesnis kaip 48 valandos per savaitę), nukrypti leidžiančias nuostatas (susijusias su mokomąją praktiką atliekančiais gydytojais) galima taikyti penkerių metų pereinamuoju laikotarpiu nuo 2004 m. rugpjūčio 1 d.

Valstybėms narėms prireikus gali būti suteikta dar iki dvejų metų (nuo 2009 m. rugpjūčio 1 d.) laiko atsižvelgti į darbo laiko nuostatų reikalavimų įvykdymo sunkumus, susijusius su jų išipareigojimais sveikatos paslaugų ir medicininės priežiūros organizavimo ir teikimo srityje. Likus ne mažiau kaip šešiams mėnesiams iki pereinamojo laikotarpio pabaigos atitinkama valstybė narė apie tai praneša Komisijai, nurodydama priežastis, kad Komisija per tris mėnesius nuo tokio pranešimo ir atitinkamai pasikonsultavusi galėtų pareikšti savo nuomonę. Jei valstybė narė nesilaiko Komisijos nuomonės, ji savo sprendimą privalo pagrįsti. Valstybės narės pranešimas ir pagrindimas bei Komisijos nuomonė skelbiami *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ir siunčiami Europos Parlamentui.

⁽¹⁾ 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų, OL L 299, 2003 11 18, p. 9. Šia direktyva konsoliduojamos ir panaikinamos dvi ankstesnės direktyvos 93/104/EB ir 2000/34/EB.

⁽²⁾ Direktyvos 2000/34/EB nuostatos, susijusios su mokomąją praktiką atliekančiais gydytojais, į nacionalinę teisę turėjo būti perkeltos iki 2004 m. rugpjūčio 1 d.

⁽³⁾ Remiantis direktyvos 16, 17, 18 ir 19 straipsniais, vidurkis gali būti skaičiuojamas taikant ne ilgesnį kaip 4 mėnesių atskaitos laikotarpį (pagrindinė taisyklė), 6 mėnesių atskaitos laikotarpį (remiantis teisės aktais ar derybomis dėl kolektyvinės sutarties ir taikant specifinei veiklai, įskaitant mokomąją praktiką atliekančių gydytojų veiklą) ar 12 mėnesių atskaitos laikotarpį (tik remiantis derybomis dėl kolektyvinės sutarties).

Valstybės narės prirėikus gali turėti papildomą laikotarpį iki vienerių metų atsižvelgti į ypatingus sunkumus vykdanč [pirmesnėje] pastraipoje minėtus išipareigojimus. Jos privalo laikytis toje pastraipoje nustatytos tvarkos.

Valstybės narės užtikrina, kad per pirmuosius trejus pereinamojo laikotarpio metus darbo valandos per savaitę jokių būdu neviršys 58 valandų, per kitus dvejus metus – vidutiniškai 56 valandų, o per likusį laiką – vidutiniškai 52 valandų...

Taikant 16 straipsnio b punktą (atskaitos laikotarpis vidutiniam savaitiniam darbo laikui skaičiuoti), jei pamatinis laikotarpis ne ilgesnis kaip 12 mėnesių, leidžiančias nukrypti nuostatas galima taikyti (mokomąją praktiką atliekantiems gydytojams) per pirmąją pereinamojo laikotarpio dalį (2004–2007 m.) ir po to šešis mėnesius.“

Pagal 17 straipsnio 5 dalį taip pat numatytos darbdavių ir darbuotojų atstovų konsultacijos dėl visų pereinamojo laikotarpio priemonių įgyvendinimo: „siekdamas susitarimo visais įmanomais atvejais dėl pereinamuoju laikotarpiu taikomų priemonių, darbdavys pradeda iš anksto konsultuotis su darbuotojų atstovais“. Sudarius tokį susitarimą turi būti laikomasi 17 straipsnio 5 dalyje nustatytų ribų, tačiau jame pirmiausia gali būti nustatomos priemonės, kurias reikia taikyti, kad, baigiantis pereinamajam laikotarpiui, savaitinis darbo laikas sutrumpėtų iki vidutinio 48 valandų darbo laiko.

Toliau lentelėje apibendrintos šios pereinamojo laikotarpio priemonės.

Lentelė. Mokomąją praktiką atliekantiems gydytojams taikomų pereinamojo laikotarpio nuostatų apibendrinimas (pagal 17 straipsnio 5 dalį)

Laikotarpis	Galima leidžianti nukrypti nuostata	Sąlygos
2004 m. rugpjūčio 1 d.– 2009 m. liepos 31 d.	Nuo 48 valandų vidutinio savaitinio darbo laiko ribos leidžianti nukrypti nuostata	Pereinamojo laikotarpio ribos, taikomos vidutiniam savaitiniam darbo laikui: 2004 m. rugpjūčio 1 d.–2007 m. liepos 31 d. Negali viršyti vidutiniškai 58 valandų per savaitę. Atskaitos laikotarpis (*) negali būti ilgesnis kaip 12 mėnesių. 2007 m. rugpjūčio 1 d.–2009 m. liepos 31 d. Negali viršyti vidutiniškai 56 valandų per savaitę. Atskaitos laikotarpis negali būti ilgesnis kaip 6 mėnesiai.
2009 m. rugpjūčio 1 d.– 2011 m. liepos 31 d.	Pirmiau minėtos nuo 48 valandų ribos leidžiančios nukrypti nuostatos galiojimo pratęsimas	Jeigu būtina, atsižvelgti į darbo laiko nuostatų reikalavimų įvykdymo sunkumus, susijusius su išipareigojimais sveikatos paslaugų ir medicininės priežiūros organizavimo ir teikimo srityje. Norėdama pasinaudoti šia leidžiančia nukrypti nuostata, valstybė narė iki 2009 m. sausio 31 d. turi apie tai pranešti Komisijai ir prašymą pagrįsti. Dėl šio pranešimo Komisija pateikia nuomonę. Bet kuriuo atveju vidutinis savaitinis darbo laikas negali būti ilgesnis kaip 52 valandos per savaitę. Atskaitos laikotarpis negali būti ilgesnis kaip 6 mėnesiai.
2011 m. rugpjūčio 1 d.– 2012 m. liepos 31 d.	Galimas tolesnis pirmiau minėtos leidžiančios nukrypti nuostatos galiojimo pratęsimas	Jei būtina, atsižvelgti į ypatingus sunkumus vykdanč minėtus išipareigojimus. Norėdama pasinaudoti šia leidžiančia nukrypti nuostata, valstybė narė iki 2011 m. sausio 31 d. turi apie tai pranešti Komisijai ir prašymą pagrįsti. Dėl šio pranešimo Komisija pateikia nuomonę. Bet kuriuo atveju vidutinis savaitinis darbo laikas negali būti ilgesnis kaip 52 valandos per savaitę. Atskaitos laikotarpis negali būti ilgesnis kaip 6 mėnesiai.

(*) Atskaitos laikotarpis yra ilgiausias laikotarpis, kuriuo gali būti skaičiuojamas vidutinis savaitinis darbo laikas.

2. Valstybės narės pranešimas

Jungtinės Karalystės nacionalinės institucijos 2009 m. sausio 28 d. raštu (registruotu 2009 m. sausio 29 d.) Komisijos tarnyboms pranešė, kad nori pasinaudoti 17 straipsnio 5 dalyje numatyta galimybe ir „ilgiausiai trejus metus“ (nuo 2009 m. rugpjūčio 1 d.) taikyti specialias pereinamojo laikotarpio taisykles, pagal kurias leidžiamas ne ilgesnis kaip 52 valandų vidutinis savaitinis mokomąją praktiką atliekančių gydytojų darbo laikas.

Pranešime nurodytos šios priežastys:

- JK teigia, kad bendradarbiaudama su sveikatos paslaugų teikėjais ir gydytojams atstovaujančiomis organizacijomis, yra pasiryžusi taikyti 48 valandų ribą mokomąją praktiką atliekančių gydytojų vidutiniam savaitiniam darbo laikui. Į naująjį socialinių partnerių susitarimą dėl darbo užmokesčio viešajame sveikatos sektoriuje „Naujasis susitarimas“ jau įtrauktos svarios finansinės paskatos ligoninėms sumažinti mokomąją praktiką atliekančių gydytojų darbo valandas. Nacionalinės institucijos taip pat finansuoja labai svarbią programą, pagal kurią remiami sveikatos institucijų veiksmai direktyvos tikslams pasiekti.
- JK mano, kad padarė didelę pažangą siekdama įvykdyti reikalavimą mokomąją praktiką atliekančių gydytojų darbo laikui taikyti 48 valandų vidutinę savaitinę ribą. Ji teigia, kad dar prieš 2009 m. rugpjūčio 1 d. didžioji dauguma JK mokomąją praktiką atliekančių gydytojų dirbo vidutiniškai 48 ar mažiau valandų per savaitę (duomenų nepateikta), ir tikisi, kad iki nurodytos datos ši gydytojų dalis dar labiau padidės.
- JK teigia, kad po 2009 m. rugpjūčio 1 d. kai kurie mokomąją praktiką atliekantys gydytojai ir toliau dirbs ilgiau nei vidutiniškai 48 valandas, kadangi:
 - Nesutampa mokomąją praktiką atliekančių gydytojų paklausa ir pasiūla (2008 m. pasibaigus įdarbinimo laikotarpiui liko beveik 5 % laisvų medicininės praktikos vietų);
 - Trūksta laisvas vietas galinčių užpildyti laikinai pavaduojančių medikų (tiek įdarbinamų JK, tiek tarptautiniu mastu);
 - Pertvarkius ligonines, keliose vietovėse darbuotojams gali tekti laikinai teikti paslaugas dviejose skirtingose vietose;
 - Visi pirmiau minėti veiksniai kelia dar daugiau sunkumų ligoninėse, kurios paslaugas turi teikti 24 valandas per parą, mažuose, atokiuose ir kaimo gydymo įstaigų skyriuose ir kai teikiamos tam tikros labai specifinės paslaugos.
- Siekiant rasti sprendimą, mokomąją praktiką atliekančių gydytojų skaičius toliau didinamas, o nacionalinės institucijos taip pat imasi priemonių laikinai pavaduojančių gydytojų skaičiui padidinti ir padėti ligoninėms veiksmingiau spręsti laikinai pavaduojančių gydytojų poreikio problemas. Tačiau nacionalinių institucijų vertinimu, ateinančius dvejus trejus metus ir toliau trūks medicinos darbuotojų.
- JK ketina užtikrinti, kad tik maža medicinos paslaugų dalis būtų teikiama mokomąją praktiką atliekančių gydytojų, dirbančių vidutiniškai iki 52 valandų per savaitę. Iki 2009 m. rugpjūčio 1 d. nacionalinės institucijos ketina tiksliai nustatyti, kokiais paslaugas teikiant reikia ilgesnio pereinamojo laikotarpio, ir vėliau atidžiai stebėti situaciją idant ji visiškai atitiktų tikslus.

3. Konsultacijų dėl pranešimo rezultatai

Priėmus dabartinio 17 straipsnio 5 dalį, Komisija pareiškė, kad šios dalies antros pastraipos žodžius „atitinkamai pasikonsultavusi“ ji interpretuos kaip nuostatą, kad, prieš pateikdama nuomonę dėl pereinamojo laikotarpio priemonių, taikomų mokomąją praktiką atliekančių gydytojų darbo laikui, galiojimo pratęsimo, Komisija turėtų pasikonsultuoti su „valstybėmis narėmis, administracija ir darbuotojais Europos lygmeniu...“.⁽¹⁾

Dėl iš Jungtinės Karalystės gauto pranešimo Komisijos tarnybos atitinkamai konsultavosi su visomis valstybėmis narėmis ir Europos socialiniais partneriais.

Atsakymus pateikė aštuonios valstybės narės (Bulgarija, Graikija, Ispanija, Lietuva, Liuksemburgas, Nyderlandai, Prancūzija ir Švedija). Nė viena valstybė narė nepareiškė jokio prieštaraivo, kad Jungtinei Karalystei būtų leidžiamas ilgesnis pereinamasis laikotarpis.

⁽¹⁾ Komisijos pareiškimas dėl Direktyvos 2000/34/EB 1 straipsnio 6 dalies įgyvendinimo, OL L 195, 2000 8 1, p. 45.

Iš Europos socialinių partnerių, atstovaujančių vadovams, su Jungtine Karalyste susijęs atsakymas negautas.

ETUC dalyvavo konsultacijose ir nurodė, kad jos narė, TUC federacija, nesutinka su Jungtinės Karalystės pateiktu pageidavimu.

Kelių jos narių, mokomąją praktiką atliekantiems gydytojams atstovaujančios sąjungos ir ligoninių mokymo konsultantų sąjungos (Ligoninių konsultantų ir specialistų asociacija), vardu ⁽¹⁾ TUC pateikė keletą argumentų:

- Nacionalinės institucijos nesikonsultavo su TUC;
- Pastaraisiais metais JK mokomąją praktiką atliekančių gydytojų darbo laikas laipsniškai trumpėjo ir kai kurios ligoninės paskelbė, kad jose jau laikomasi 48 valandų ribos;
- TUC mano, kad JK yra pakankamai mokomąją praktiką atliekančių gydytojų, kad būtų užpildytos laisvos vietos, ir nesutinka, kad dėl darbuotojų trūkumo reikėtų pratęsti pereinamojo laikotarpio priemonių galiojimą po 2009 m. liepos 31 d.

4. Pranešimo vertinimas atsižvelgiant į direktyvos aspektus

Europos Parlamentas ir Taryba Darbo laiko direktyvą priėmė remdamiesi EB sutarties 137 straipsnio 2 dalimi, kurioje numatytos Bendrijos priemonės darbo aplinkai gerinti, siekiant rūpintis darbuotojų sveikata ir sauga. Pagrindinis direktyvos tikslas – nustatyti būtiniausius saugos ir sveikatos reikalavimus dėl darbo laiko organizavimo.

Reikėtų pažymėti, kad nors Jungtinės Karalystės prašyme minimas pereinamojo laikotarpio priemonių pratęsimas *trejiems* metams nuo 2009 m. rugpjūčio 1 d., 17 straipsnio 5 dalies nuostatose tokia tvarka nenumatyta.

Tiksliau: 17 straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad pereinamojo laikotarpio priemonės gali būti pratęsimos „iki dvejų metų“ laiko nuo 2009 m. rugpjūčio 1 d., siekiant atsižvelgti į darbo laiko ribų įvykdymo sunkumus, ir kad „valstybės narės prireikus gali turėti papildomą laikotarpį iki vienerių metų atsižvelgti į ypatingus sunkumus“ ⁽²⁾ [dėl ribos taikymo]“ ⁽³⁾. Tokiu atveju, kaip nurodyta 17 straipsnio 5 dalyje, valstybės narės privalo *laikytis* pirmesnėje pastraipoje nustatytos tvarkos dėl pratęsimo dvejiems metams.

Taigi, jei 2009 m. valstybė narė praneša apie pageidavimą pasinaudoti galimybe pratęsti pereinamąjį laikotarpį, siekiant atsižvelgti į sunkumus, susijusius su 48 valandų riba, pranešime turi būti nurodytas 2009 m. rugpjūčio 1 d.–2011 m. liepos 31 d. laikotarpis. Tuomet nacionalinės institucijos turėtų stebėti, kokią pažangą galima pasiekti per tą laikotarpį, kad būtų įvykdytas 48 darbo valandų ribos reikalavimas, ir remdamosi gauta informacija, įvertinti, ar tikėtina, kad iki 2011 m. liepos 31 d. jos galės įvykdyti 48 valandų ribos reikalavimą, arba, ar to siekdamas jos susidurs su „ypatingais sunkumais“ ir kokio jie bus masto. Jeigu remdamasi vertinimu valstybė narė nustato, kad būtinas papildomas vienerių metų laikotarpis, ji apie tai praneša Komisijai vėliausiai iki 2011 m. sausio 31 d. ir nurodo priežastis.

Remiantis Komisijos turima informacija, pagal nacionalinius teisės aktus Jungtinėje Karalystėje susidarė tokia situacija:

- JK savaitinis darbo laikas (įskaitant viršvalandžius) ribojamas iki 48 valandų, vidutiniškai skaičiuojant 6 mėnesių (iki 12 mėnesių, jei taip numatyta kolektyviniame susitarime) laikotarpiu ⁽⁴⁾. Nacionaliniai teismai taiko Teisingumo Teismo sprendimus dėl budėjimo darbo vietoje laiko, kuris visas skaičiuojamas kaip darbo laikas. Toks pat požiūris taikomas ir sveikatos sektoriui.
- Jungtinėje Karalystėje leidžiama naudotis direktyvos 22 straipsnio išimtimi visuose veiklos sektoriuose. Tačiau nacionalinės institucijos ir TUC teigia, kad JK ligoninių sektoriuje išimtis nėra plačiai taikoma, o, siekiant atsakyti ilgų darbo valandų, sveikatos paslaugų politika bei sektoriaus atstovų „Naujuoju susitarimu“ skatinamas ligoninių sektoriaus darbo reorganizavimas.

⁽¹⁾ TUC nurodė, kad taip pat konsultavosi su Britanijos medicinos asociacija, kuri nėra jos narė.

⁽²⁾ Atkreipkite dėmesį, kad „ypatingi sunkumai“ yra kitas kriterijus, griežtesnis už 2009 m. pranešimui taikomą kriterijų („sunkumai“).

⁽³⁾ Pabraukta autoriaus.

⁽⁴⁾ 1998 m. Darbo laiko reglamentas su pakeitimais, reg. 4.

Iš to, kas nurodyta pirmiau, matyti, kad Jungtinė Karalystė jau padarė didelę pažangą siekdama įvykdyti 48 valandų savaitinio darbo laiko ribos reikalavimą. Rodos, kad visuotinai sutariama, jog ši riba jau nustatyta daugumai mokomąją praktiką atliekančių gydytojų, nors ir nebuvo pateikta tikslių bendrų procentinių dalių.

Be to, sveikintina tai, kad taikomu socialinių partnerių susitarimu siekiama atsisakyti įprastinių ilgų mokomąją praktiką atliekančių gydytojų darbo valandų ir rasti alternatyvių sprendimų, kurie užtikrintų aukštos kokybės mokymą ir ligonių priežiūrą, netaikant išimties, kuri JK mokomąją praktiką atliekantiems gydytojams jau dabar mažai taikoma.

Atsižvelgiant į šiuos veiksnius, nacionalinių institucijų pagrindimą ir socialinių partnerių atsakymus bei turint omeny ribotą ypatingų situacijų skaičių, poreikis pratęsti pereinamąjį laikotarpį iki 2011 m. rugpjūčio 1 d. neatrodo nepagrįstas. Remiantis nacionalinių institucijų paaiškinimais, tikėtina, kad 52 valandų per savaitę riba bus naudojama mažai, ja besinaudojantys bus atidžiai stebimi ir bus daroma tolesnė pažanga siekiant per dvejus metus visiškai įvykdyti reikalavimą.

Nepaisant to, nacionalinės institucijos raginamos toliau dėti pastangas, siekiant iki 2011 m. rugpjūčio 1 d. visiškai įvykdyti 48 darbo valandų per savaitę reikalavimą ir skatinti šiuo metu vykstančias darbdavių ir gydytojų atstovų konsultacijas dėl taikytinų nuostatų.

5. Išvados

Remdamasi tuo, kas išdėstyta, Komisija laikosi nuomonės, kad:

- Galima pritarti tam, kad Jungtinei Karalystei reikia iki dvejų metų nuo 2009 m. rugpjūčio 1 d., remiantis Darbo laiko direktyvos 17 straipsnio 5 dalimi, prieš pradėdant riboti visų mokomąją praktiką atliekančių gydytojų maksimalų savaitinį vidutinį darbo laiką iki 48 valandų. Tai reikalinga, turint omenyje specifinius laikinus sunkumus, susijusius su tam tikromis darbo vietomis, atsižvelgiant į Jungtinės Karalystės išsipareigojimus sveikatos paslaugų ir medicininės priežiūros organizavimo ir teikimo srityje;
- Reikėtų pabrėžti, kad visais atvejais, remiantis direktyvos 17 straipsnio 5 dalimi, valstybės narės, pasinaudojusios pereinamojo laikotarpio pratęsimo galimybe, užtikrina, kad savaitinis darbo laikas visais atvejais būtų ne ilgesnis kaip 52 valandos per savaitę, skaičiuojant vidurkį ne ilgesniu kaip šešių mėnesių laikotarpiu;
- Kol kas 17 straipsnio 5 dalies nuostatomis nenumatyta galimybė pratęsti pereinamąjį laikotarpį *trejiems* metams. Pagal šį straipsnį valstybė narė turėtų stebėti, kokia pasiekta pažanga per dvejus metams pratęstą pereinamąjį laikotarpį, ir įvertinti ar, gali kilti ypatingų sunkumų, dėl kurių pereinamąjį laikotarpį reikėtų pratęsti dar kartą, ir kokio jie būtų masto. Jeigu valstybė narė numato sunkumus, ji gali tokį pageidavimą pateikti pagal 17 straipsnio 5 dalies ketvirtoje pastraipoje nurodytą tvarką;
- Nacionalinės institucijos turėtų raginti sveikatos paslaugų sektoriaus darbdavius pradėti arba tęsti konsultacijas su mokomąją praktiką atliekančių gydytojų atstovais, kaip nurodyta 17 straipsnio 5 dalies šeštoje pastraipoje, siekiant susitarimo (kai įmanoma) dėl priemonių, kurios bus taikomos pratęstu pereinamuoju laikotarpiu, ir dėl priemonių, kurias reikėtų nustatyti, kad, baigiantis pereinamajam laikotarpiui, vidutinis savaitinis darbo laikas sutrumpėtų iki 48 valandų;
- Nacionalinių institucijų prašoma užtikrinti šios nuomonės sklaidą, kad atitinkamais atvejais kompetentingos nacionalinės institucijos į ją atsižvelgtų.